

СЛЕД СВАЛЯНЕТО НА МН17: КРЕМЪЛ ПРЕД СЪДБОНОСЕН ИЗБОР

Извънреден доклад за рисковете за сигурността

Христо Грозев

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в презентацията. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на презентацията не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Свалянето на малайзийския самолет МН17 над Източна Украйна създаде нова обстановка, която може да причини политическа и икономическа дестабилизация на Русия. Във вътрешен план руската политическа система е стабилна и устойчива на сътресения само при строго определен и трудно постижим баланс на интересите на различните представители на властовия елит – ръководители в сектора за сигурност и на медии, олигарси и близкото обкръжение на Путин, евразийски (новоросийски) идеолози, бивши пучисти от 1991–1993 г., фанатични военни командири. Политическото дълголетие на Путин се дължи на умелото поддържане на този баланс.

Елитът не е единен за конфликта с Украйна и е още по-разединен по отношение на конфликта с НАТО и ЕС. В него има крайни и умерени, има екстремисти и прагматици с икономически интереси.

Свалянето на МН17 изостри вътрешните напрежения и предизвика този елит до степен да причини дълбока промяна на политиката на Кремъл като геополитически субект и фактор на глобалното равновесие.

Пропагандна цел: паралелна реалност

Негласният сговор на московския властови елит е да поддържа една обща (консенсусна), консистентна (съгласувана) и привидно достоверна *паралелна реалност* (ПР), представяна за действителност на руския избирател със средствата на тоталната пропаганда. С цел постигането на последното условие, естествено присъства, в хомеопатични дози, демократичност на обществените и политическите процеси. Рецептата е задължителна за баланса: разпадането на който и да е от трите основни елемента – „консенсуса“, „съгласуваността“ и „привидната достоверност“, разпада ПР и заедно с нея вътрешния политически баланс.

Вътрешно- и външнополитическото говорене на *широката елит* – правителство, парламент, парламентарни фракции, медии, приближени икономически кръгове и лидери на общественото мнение (анализатори, социологически агенции и културни дейци), се придържаше дисциплинирано и координирано към точно такива отклонения от реалността, каквито бяха подсказвани от Кремъл.

В контекста на руско-украинския конфликт, семантичният анализ на това говорене разкрива следните тези: 1) „самородност“ на центробежните и сепаратистки тенденции в Украйна, 2) непризнаване на руското военно участие в Крим (до момента, в който Путин сам наруши ембаргото по темата), 3) героизиране на „доброволците“ от Русия, 4) категоризиране на а) устрема на Евромайдана като програмиран и финансиран от Запада, б) смяната на президента и правителството като незаконен „пуч“, в) всички представители на официалната Киевска власт – като клонящи към неонацизма и фашизма.

Отклоненията от ПР има в малка част от медиите (радио „Ехото на Москва“, ТВ „Дождь“ и в-к „Независимая газета“). Те не следва да се разглеждат като нарушители на „консенсуса“, а като клапа за изпускане на общественото напрежение сред онова малцинство от електората, което по една или друга причина е придобило имунитет

срещу кремълската пропаганда.

Руско-украинският конфликт се превърна в най-трудния тест за ПР в последните 10 години. Наистина, имаше драстични отклонения от подусловието за „привидна достоверност“ – например тиражираното от Канал 1 и Лайфнюс „разпънато на кръст от украинската армия момченце“ в Славянск, но подобни гафове бяха парирани с координирано мълчание.

Нови баланси във властовия елит

Отклоненията от условията за „консенсус“ и „консистентност“ станаха по-трудни за удържане, когато конфликтът придаде голяма тежест на част от субектите от властовия елит, които се обединиха в нов, временен коалиционен субект, чийто интереси не винаги съвпадат с тези на Путин. Този новооформен екстремнен субект включва:

- олигарха Константин Малофеев, чиято частна армия действа в Източна Украйна (командирите ѝ Гиркин и Бородай са негови служители);
- идеолога на евразийския съюз Александър Дугин;
- парламентарните „ястреби“ като председателя на икономическата комисия Евгени Фьодоров и вицепремиера Дмитрий Rogozin.

Този нов център използва много по-крайна риторика за случващото се в Украйна проповядвайки тези: 1) за тайна военна намеса на натовски войски на украинска страна, 2) за планиран геноцид на рускоезичното население в Украйна и подмяната му „с мюсюлмани“, и 3) необходимостта от незабавно и пряко нахлуване на руската армия в Украйна. Новият център нямаше интерес от руска политическа дестабилизация и затова не се противопоставяше директно на позициите на Кремъл. Екстремистите се опитаха да заобиколят „консенсуса“ с твърдения, че техните тези са всъщност и тези на Путин, но че той е ограничен в действията си от „петата колона“ – либералите и медиите, както и от „шестата колона“ – „предателите“, които не желаят Русия да бъде въввлечена в нова световна война.

Колкото и да насилваше допустимите граници на условията за *достоверност и консенсус*, това ново противопоставяне не доведе до вътрешна дестабилизация: Путин се съгласи да заплати определена цена за съхраняване на балансите и за героизирането си като инженер на новото руско величие, симптом на което руското население привидя в анексирането на Крим. Цената, която той прие да плати, са периодичните компромиси на екстремистите, както и мълчаливо съгласие с техните твърдения, че и той мисли като тях, но е принуден да действа различно от мислите си. По думите на самия Дугин, „макар и отказвайки да прати войска, Кремъл поне предоставяше пряка военна и медийна помощ на бойците за Новорусия“. Когато Путин действаше против центъра на екстремистите – при опита му да отложи т.нар. „референдуми“ за независимост в Донецк и Луганск, а след това като не ги призна, техните говорители – Дугин, Гиркин и Бородай – подадоха сигнали, че могат да оттеглят доверието си към него и той да бъде поставен в „петата“, или най-малко в „шестата“ колона.

Балансът и сделките досега устройваха двете страни: рейтингът на Путин до-стигна безпрецедентни нива, без той да поема доказуема отговорност за действията на сепаратистите, а от друга страна – екстремисткият център получаваше безплатна военна, информационна и дипломатическа подкрепа от държавната машина. Балансът е критично важен за запазване на вътрешната стабилност.

Критичната точка

Критичната точка за руския властови елит е свалянето на малайзийския самолет МН17.

Сега Путин е пред избор:

Първи. Да преустанови конфликта с Украйна и конфронтацията с НАТО и ЕС, като елиминира екстремисткия център във властовия елит, за което той разполага с всички необходими управленски и законни правомощия.

Втори. Да започне „студена война“ със Запада, като продължи подкрепата си за екстремистите срещу запазване от тях на вътрешния баланс и стабилност на властта.

Този съдбоносен за Русия избор не се заобикаля от това дали версията за сваляне на самолета от въоръжаваните от Москва терористи (каквито са вече сепаратистите за света) ще бъде еднозначно доказана или ще остане „основна, но недоказана версия“: цената, която Путин ще се наложи да плати при *втория избор*, би била структурна – дългогодишна международна изолация и категоризиране на страната като „провалена държава“. Не е странно, че Рогозин направи аналогии между „недоказаните“ обвинения против Кадафи и Садам Хюсеин и настоящото положение на Путин.

Първоначалната реакция на Путин бе половинчата. Информационната и дипломатическа поддръжка бе продължена: официозните медии дори за миг не допуснаха, че сепаратистите са причинили свалянето; същата баражна защита на „бунтовниците“ бе направена на заседанието на СС на ООН на 21.07.2014. Но, пряката военна поддръжка, под формата на обучение на терористи в Южна Русия и изпращане на оръжие през границата, бе временно прекратена. За това свидетелстват обвиненията на Дугин и намеците за „възможно предателство“ на самия Путин.

Реториката на Фьодоров и Дугин прерасна в кресчендо в дните след 18.07.2014, като първият обяви „победата на петата колона“ и капитулацията на Путин, а вторият започна да рисува апокалиптични картини за края на Русия в случай, че Кремъл не предприеме превантивна инвазия на Украйна – или най-малко, не възобнови изпращането на оръжие за сепаратистите. На 22.07.2014 Дугин прогнозира, че отказът на Кремъл от мигновена превантивна инвазия ще доведе до инвазия от страна на Украйна – с подкрепата на НАТО, първоначално в Крим, а след това – и в Южна Русия.

Извънредният натиск тласка Путин към *втория избор*. На заседанието на Съвета за безопасност на РФ и в последвалата извънредна реч Путин тръгна към компромисна сделка с екстремистите: 1) отрече тезата за пряка заплаха за териториалния суверенитет на Русия, с което засега отказа инвазия; 2) възприе тезата за „фашистки режим“ в Киев, дошъл на власт чрез „антиконституционен преврат“ и така подаде сигнал, че ще продължи пряката военна подкрепа за терористите.¹

Компромисите в ПР, които Кремъл направи на екстремистите, вече са необратимо

обременени със залог за дестабилизация – пожертвана бе „привидната достоверност“.

Пропагандата:

- категорично и необратимо хвърли върху Киев вината за смъртта на близо 300 невинни пътници на МН17 и абсолютно и безусловно оневини терористите;
- предостави „доказани“ версии за: а) катастрофа, включително причинена от украински самолет СУ-25;² б) обстрелване на малайзийския самолет от установки „БУК“ от украинската армия; в) намеса на секретен експериментален американски спътник, който бил зафиксирал от руските системи точно над сваления самолет;
- втъпява конспиративни догадки, че: а) украинската армия е направила опит да свали летящия на около 1000 км. от мястото на трагедията самолет на самия Путин, б) свалянето на самолета е инсценировка на ЦРУ, а трупите в самолета са били мъртви няколко дни преди катастрофата.

Пълното срутване на „привидната достоверност“ на ПР, ще се случи при намиране и представяне на неопровержими доказателства за вината на терористите, а в най-песимистичния за Кремъл сценарий – и за съпричастност на Русия. Отговорът на Путин ще бъде режим на пълно отрицание и затваряне в собствената ПР. Това се прави от Северна Корея, Венецуела и донякъде Куба, но изисква пълна информационна изолация от външния свят, както и законово потискане на свободата на изразяване на мнение в самата Русия; нужна е политическа изолация, практически от страна на целия развит свят. Очертава се огромна цена, която голяма част от руския властващ елит ще трябва да плати.

Позициите на Вашингтон и Брюксел

Западът се опитва да убеди Путин да не прави втория избор; печели време за него и за себе си, като отлага горепосочената развързка до стигането до неопровержими доказателства.

Президентът Обама вече заяви извода от американското разследване: самолет МН17 е свален от ракетата „земя-въздух“, изстреляна от контролиран от сепаратистите район. САЩ нямат интерес да отправят преки обвинения за съучастие в тероризъм към голямата ядрена сила Русия, защото така тя ще бъде обявена за техен враг. С тази позиция Белият дом дава възможност на Кремъл да се разграничи от екстремистите.

Лидерите на ЕС се въздържат от окончателни изводи и най-вероятно се опитват да отклонят руския президент от неправилното съдбоносно решение. ЕС е в процес на излъчване на нови органи и не е в състояние да се фокусира върху темата, което е много сериозна, но временна слабост.

Все още не е предрешено дали Кремъл ще предприеме крайната стъпка, за която настояват екстремистите – пряка инвазия в Украйна. Изнудването на Путин със сигурност ще продължи, особено след направените от него отстъпки. Позицията на руския президент е силно отслабена. Той успя да отвори врата за разграничаване от терористите с тезата, че вината е на двете страни, защото не са прекратили военните действия. Това остава последната му резервна позиция в случай на разкриване на

посочените по-горе неопровержими доказателства.

Рисковете за България

Българският обществен дебат е атакуван силно от тезите на екстремистката руска пропаганда. Направеният от нас семантичен анализ показва следното:

- Внушението, че „украински военен самолет е свалил МН17“ е изведено в собствено заглавие от 11 влиятелни български медии;³
- Тезата, че „украинците са стреляли по самолета на Путин“ е изведена в заглавие от 3 влиятелни български медии;⁴
- „Пътниците били мъртви“ – с изключение на една агенция останалите цитират с препратка най-абсурдната теза на екстремистката руска пропаганда.⁵

Горепосочената статистика се отнася само до изведените в заглавие тези, без квалификацията им като цитат. Ако се разшири анализът до всички заглавия, включващи съответната теза, количеството медии практически се удвоява.

Показателно е че, при положение, че 11 влиятелни медии извеждат в заглавие невъзможната и лесно проверима теза за съпричастността на украински изстребител, то нито една българска медия не включва в заглавие категоричното опровержение на изнесените от Русия твърдения от страна на Украйна. Подобен дисбаланс показва несиметричното влияние на руската пропаганда, през медиите, върху общественото мнение в България.

Българските медии се превръщат в бойно поле на чужда пропагандна машина преди извънредните избори за Народно събрание. Това ще внуши отново разделение на избирателите на „русофили“ и „русофоби“ вероятно още по-силно, отколкото преди европейските избори, което създава опасност в българския парламент да влязат защитници на чужди интереси.

В случай, че Русия направи втория избор, ще има крещяща нужда от пример за назидание на другояче мислещите в собствената си страна. България е избрана отдавна за пример на несполучлива външнополитическа ориентация.

Пълният провал на страната ни – повсеместната българска политическа, икономическа, финансова и монетарна криза – може да се окажат силно желани от Москва, особено предвид все по-вероятния неуспех на Путин да постигне същите цели в Украйна.

Бележки

¹ Подобен прочит се потвърждава от постъпилата от украинската Служба за безопасност информация, че през нощта на 22-и срещу 23-и през границата от Русия към Луганск са били превозени 14 установки за залпов обстрел „Град“, както и данни, предоставени от Съвета за национална безопасност на Украйна, че от руска страна в ранните часове на 23.07.2014 е проведен реален обстрел на позиции на антитерористичните отделения на украинската армия.

² Летящ, по думите на шефа на Генералния щаб на руската армия Картополов, на височина от над 10 км, при положение че фабрично заложената горна граница на този тип самолети е 7 км.

³ Дневник, Тема, Пик, Стандарт, vesti.bg, Дума, Труд, БГНЕС, vsekiden.bg, cross.bg, webcafe.bg

⁴ Пик, Преса, bnews.bg, frognews.bg, livenews.bg, в-к Марица.

⁵ Пик, Vevesti.bg, с цитат: 24 часа.